

UIT DE HISTORIE

INTER NOS.

PAPE - de Afscheiding - JANSSEN.

IX.

Afgezet.

Het wordt 7 October 1835 voor het Provinciaal Kerkbestuur te 's Hertogenbosch vergaderd. De beklaagden zijn niet geciteerd. Pape schrijft 12 Oct.: „Ik had gehoopt, ik had verwacht, dat het Provinciaal Kerkbestuur voor deszelfs jongste vergadering, de beklaagden zoude hebben gedagvaard, en een besluit genomen, daar ik mij gehaast had om 14 (zegge veertien dagen) te voren het kerkbestuur al de stukken tot de Sectarissen (sectevormers) betrekkelijk toe te zenden, zoodat er waarlijk weinig te delibereeren viel, daar men hunne eigen schriftelijke verklaringen van muiterij in handen had, doch men heeft den langen weg ingeslagen. Meliora speremus. — Ik zal heden nog aan Augustini schrijven hoe men met Brummelkamp heeft gehandeld, en hem opwekken tot doortasten.

„Van Rhee is thans te Bekerke in Walcheren, en heeft aldaar tweemaal gepredikt. Ongelukkig heeft de tegenwoordige Predikant van Bekerke, thans een zwaren strijd wegens zijn onwaarde om het Evangelie te verkondigen! Nu, van Rhee zal hem wel op de been helpen.

Wat het Provinciaal Kerkbestuur doet? — Een commissie benoemen, natuurlijk!

De praeses Van Heusden schrijft 13 Oct.:

„De zaak van Van Rhee en Gezelle Meerburg moest men beginnen met eene commissie van onderzoek te benoemen, waarheen de leden zeer opzagen wegens de ondervondene moeyelijkheden in de zaak van Scholte, maar het rapport der commissie aan de laatste Synode wegens diergelijke zaken uitgebracht, en waarvan ik een exemplaar had ontvangen, heft de bezwaren op, alzoo uit dit rapport blijkt dat de zaak van gemelde predikanten met ernst behoort behandeld te worden.

De commissie wacht met haar arbeid, tot Van Rhee van zijn reis is teruggekeerd. Daarmee is 't eind October geworden.

„Van Rhee is gisteren, zoo verhaalt Pape 29 Oct., na een afwezigheid van vijf weken, met de stoomboot Veen voorbij en naar 's Bosch geveerd. Zijne vrouw heeft hij dus niet eens een bezoek gegeven!!! — Te Veen is Meerburg aan de stoomboot aangezet, en heeft de reis mede naar 's Bosch gedaan, zoodat de beide Paleologen toch voor eene commissie heden verschenen zijn.

„De zaak is, aldus Verschoor (burgemeester van Slegel en lid van de Commissie van het Prov. Kerkbestuur) aan Janssen, „door onze commissie (Prins, Augustini, Verschoor) hoogerstig, bedaard en kalm met die Heeren, gedurende ruim 4 uren behandeld. Ds Van Rhee gaf de sterkste blijken van onverzettelijkheid, doch de Heer Meerburg zou zich best laten vinden, maar hij heeft zich te veel afhankelijk gemaakt van het volk, zich te veel prijsgegeven aan inblazingen van Scholte cum suis, dan zich vrij te kunnen gevoelen in zijn handelingen, daarom zullen beide wel volharden in hunne ongehoorzaamheid aan de kerkelijke verordeningen, en er blijft dus niets over dan hen uit den dienst te ontzetten en deze gevolgen zijn hun voorgehouden. Ds Meerburg scheen hiervoor beducht te zijn.

„Ds Augustini zeide mij bij deze gelegenheid, dat het besluit der Provinciale Synode van Zuid-Holland te Breda in 1807 (meene ik) gehouden ten aanzien van het laten zingen of afgeven der Evangelien, Zijn Ed. onbekend was, en daar Veen en Almkerk destijds tot Zuid-Holland behoorden en deze besluiten voor hen verbindend zijn, gelijk beide beklaagden ook erkenden, dat zij in hunne kerkboeken vonden, zoo zal ik trachten dezelve van de eene of andere plaats in dezen omtrek te doen afschrijven en bij de eerste vergadering van het Prov. Kerkbestuur hetzelfde met den inhoud bekend maken, daar de overtreding dezer zoo duidelijke verordeningen een hoofddreden is van hunne demissie. — De besluiten zijn, geloove ik, van de jaren 1807 en 1808.

N. B. Niet eens alle leden van deze uitgekozen commissie kenden, terwijl ze Meerburg c.s. onderhanden nemen, het besluit van 1808! En Verschoor, die met het besluit op de hoogte is... sinds September (vgl. art. I) voorziet dat het Prov. Kerkbestuur zelf waarschijnlijk evenmin kennis heeft van de besluiten uit een vorige periode.

Het is wel zeer duidelijk, dat de Gezangenkweste slechts een stok is geweest om deze adressanten-aan-de-Synode te kunnen slaan.

Pape weet van de vergadering der Prov. Commissie alleen dit te vermelden:

„Van Rhee en Meerburg zijn voor de commissie te 's Bosch geweest, en zooals Van Rhee op den predikstoel zig eergisteren uitliet, heeft hij niets horroepen. Naar ik hoor, zal nu de kerkeraad van Veen in deze week geciteerd worden. Van

reformatie ook op het stuk der Belijdenis gewild. („De Heraut" van 14 Maart 1920. De spatieringen zijn van „De Heraut" zelf.)

Tegen deze ideeën van den „Heraut"-redacteur kwam verzet.

Er was reeds — naar „De Heraut" zelf schrijft — „een storm" opgestoken tegen het pleidooi van „De Heraut" om de Kerkorde „in democratischen zin" (!!!) te hernieuwen.

Maar alarmkreten werden geslaakt over het streven naar Belijdenisherziening.

De „Groninger Kerkbode" b.v. schreef:

„Wat beteekent deze uitdrukking?

Deugt onze belijdenis niet?

Is onwaar wat daarin beleden wordt?

Wordt de heele belijdenis zoo niet losgemaakt en van kracht beroofd?

Ja er kwam zelfs „van meer dan een zijde het verwijt, dat zulk een revisie puur Arminiaansch zou wezen en lijrechter tegen ons Gereformeerd beginsel zou ingaan."

„De Heraut" zet dan uiteen het verschil tusschen het Arminiaansch drijven van de belijdenis-herziening en die andere welke „De Heraut" voorstaat.

Geruststellend lezen we dan „reden om alarm te luiden, is er niet".

En dan komt dit schoone, rake en echt stichtelijke slot — up to date ook in onzen tijd:

„Al te veel ons hiervan aantrekken zullen we niet.

Men weet wat de goede burgerij te Kampen overkwam.

De wachters meenden brand in den kerktoeren te hebben ontdekt. Het alarmsignaal werd gegeven. De burgers stroomden saam op de markt. De brandspuit rukte aan.

Totdat een nuchtere toeschouwer opmerkte, dat het de maan was, die haar vreedzaam licht door de schalmgaten spelen liet."

Moge het gebeuren, dat er ook nu vele nuchtere toeschouwers komen, die een kerkbrand van maanlicht weten te onderscheiden.

De spultgasten rukken dan wel weer in. En ze krijgen gewis van alle omstanders een vriendelijken lach mee op hun terugtocht.

H.

C. V.

Naschrift. Een leerzaam stuk, waarin dr. Kuyper juiste dingen zei, uitgenomen dan die opmerking over Kamper-burgerij. Inzake de „Kamper uien" schreef de heer J. H. Kok een uitstekend gedocumenteerd werk, waaruit blijkt, dat de Kamper de dwaze stukjes niet hebben uitgehaald, doch voor den dag gehaald: elders vielen ze voor; in Kampen vielen ze op, waarom men ze dan ook aldaar door den druk aan het vermaak overgaf.

K. S.

VAN HET HEERLIJK AMBT

Hoe maak ik mijn preek?

Waar het bij het maken van mijn preek allereerst op aankomt, dat is de gestalte des harten, waarin ik mij met dat werk bezig houd.

Deugt die gestalte niet, dan zal mijn werk niet vlotten en wat ik klaar krijg zal nooit kunnen zijn, wat het behoort te wezen.

Een dominee, die hiernee geen rekening houdt, loopt gevaar, dat hij bij zijn preekmaken gaat gelijken op een machine, die, voor hij in het werk werd gezet, niet werd gesmeerd, waarbij niet elk onderdeel goed is gesteld, zoodat, onder het loopen, alles schuurt en kraakt, het werk niet opschiet en, wat er voor den dag komt, een product is van tweede of derde kwaliteit.

Daarom eerst enkele opmerkingen over die gestalte des harten.

Wie zich zet tot het maken van een preek moet, dat is het eerste, waar ik op wijs, daarbij zelf staan in het geloof en moet hebben gebroken met de zonde.

Ik wil niet zeggen, dat een ongeloofige, een twijfelbaar, een, die heimelijk een zonde aan de hand houdt niet een preek zou kunnen maken, die stichling brengt aan de hoorders.

Dat is in den laatsten tijd wel eens beweerd. Zooals een timmerman met een knijptang, die zoo verroest is, dat hij niet dicht wil, geen spijker uit het hout kan trekken, zoo, zegt men, kan God met een dienaar, die zelf niet recht staat, geen zondaar trekken uit het zonde-hout.

Dat nu is niet juist.

God is niet afhankelijk van den prediker; Hij werkt door het Woord; en waar dat gebracht wordt, al was het ook door een goddelooze, daar kan Hij Zijn werk doen.

Wel is waar, dat wanneer ik mijn preek maak in ongelooft, in zonde, die preek licht iets missen zal aan warmte, aan overtuiging, aan bezieling, zoodat zij (naar de wetten der rhetorica) minder dan een andere, in het geloof gemaakte, het hart der hoorders zal roeren.

En wijl ik, als mensch, doen moet, wat ik doen kan om het Woord tot het hart te brengen, zal ik door zulk preeken schuldig worden voor God en zal ik daarbij op vrucht niet mogen rekenen.

Maar God kan en zal toch, ook bij deze prediking, het Woord Zijn werking doen hebben, gelukkig.

Over deze quaestie kunnen wij het later nog wel eens hebben; nu gaat het over het maken van een preek.

En daarbij staat het vast, dat wanneer ikzelf niet sta in het geloof, wanneer ik van mijzelf weet, dat ik een zonde aan de hand houd, ik mij daardoor ontzaglijk geremd zal gevoelen (tenzij ik een karakterloos mensch ben) bij de voorbereiding voor de Bediening des Woords, die altijd zijn moet een vermaning tot geloof en bekeering.

Nooit kan ik het daarom u, die tot prediken geroepen zijt, sterk genoeg op het hart binden: „leef uit en naar het Verbond; aanvaardt kinderlijk Gods beloften en geeft, aan den alomvattenden eisch des Verbonds, onbepaalde heerschappij over uw gansche leven".

Anders zal er altijd een nevel hangen tusschen u en uw werk, die u belet een klaar inzicht in —, en een ruimen toegang tot dat werk te hebben.

In de tweede plaats; laat er bij u een krachtig besef zijn van roeping.

Vast sta het voor u: „God Zelf heeft, door Zijn gemeente mij geroepen om hier, aan dit volk, Zijn Woord te bedienen.

Dat zal ons bewaren voor luchthartigheid.

Er zijn menschen, die, bij hun preekmaken, daarvoor gevaar loopen. Zij studeeren gemakkelijk, zij stellen gemakkelijk, zij spreken gemakkelijk; „wat zou me zoo'n preekje, desnoods twee op een morgen". Zoo'n luchthartigheid is nooit en nergens op zijn plaats, maar zeker niet bij het werk van den Dienaar des Woords.

Wij hebben Gods boodschap te brengen aan Gods Volk; wij hebben te laten zien Gods heerlijkheid aan Gods kinderen; wij hebben te weiden de kudde des Heeren in 's Heeren weide. Elk tekort, door eigen schuld, stelt ons schuldig voor God, voor Zijn Woord, voor Zijn Volk.

Hier past heilige beving en inspanning van onze krachten tot het uiterste, waardoor vanzelf het gebed om 's Heeren hulp ons lispelend over de lippen komt, zoovaak wij met onze preek beginnen. En daartoe komen wij door dat klare, krachtige besef van onze roeping.

Tegelijk verdwijnt daardoor de funeste angst.

Angst bij het maken van een preek is een heel erg ding, waardoor dit kostelijke werk voor velen week in, week uit, tot een marteling wordt.

Bij sommigen is dat angst voor menschen. „Wat zouden de menschen er van zeggen?"

Onder het preek-maken zien ze dezen en dien voor zich zitten; 't is hun alsof ze dien man of die vrouw reeds het hoofd zien schudden of met een minachtend glimlachje het hoofd zien buigen.

Dat belet hen te komen tot een vaste overtuiging omtrent den zin van den tekst.

Zij schrijven een zin op, maar de angst, dat men het zoo niet goed zal vinden maakt, dat zij dien even snel weer doorhalen.

Tien keer beginnen ze en dan zijn ze nog even ver en houden moedeloos op.

Anderen hebben meer hinder van den angst voor de verantwoordelijkheid tegenover God, Zijn Woord, Zijn volk.

Dat is veel ontzaglijker. Zooals er menschen zijn, die uit angst voor een oordeel niet aan het Avondmaal durven komen, zoo durven zij niet naar den kansel.

Dat verlamt hun krachten bij de voorbereiding van den Dienst des Woords.

Altijd weer hindert hen die gedachte: „zou het zoo wel goed zijn, zou ik het nog niet anders, zou ik nog niet meer moeten zeggen?"

Zij schreien het soms uit en toch — zij kunnen niet verder.

Dat is heel erg.

O, die angst; maar wie zich klaar van God geroepen weet komt hem te boven.

Wie weet: „God zendt mij met een boodschap naar dit volk", zal niet bang wezen voor menschen hoe vroom, hoe wijs, hoe critisch zij zijn.

Hij zal van critiek willen leeren, maar er niet voor vreezen; en zoover zij onrechtvaardig is, zal hij ze naast zich neerleggen.

Ook zal hij de angst voor de verantwoordelijkheid overwinnen.

Hij zal immers zeggen: „Die mij roept, zal mij ook helpen; Hij zal, op mijn gebed, mij kracht en wijsheid geven; Hij zal mij, in mijn gebrek aanzien in Christus; Hij zal mij om Christus' wil ook mijn ambtelijke zonden vergeven en in Christus ook mijn gebrekkig werk vruchtbaar maken".

Dat geeft rust; dat geeft ook blijdschap.

Blijdschap; ja ook dat behoort tot de rechte gestalte van het hart, bij het maken van zijn preek. Daarover een volgenden keer.

D. v. D.